

Társas magány és együttérzés

ANDRASEV NADJA SZIMBIÓZIS CÍMŰ ANIMÁCIÓJA

Andrasev Nadja magyar–francia koprodukcióban készült *Szimbiózis* című filmje 2020 márciusában, a South by Southwest (SXSW) Oscar-kvalifikáló fesztiválon elnyerte a Zsűri Nagydíját animációs rövidfilm kategóriában. A fesztivált a koronavírus-járvány miatt le kellett mondani, de a díjakat ettől függetlenül kiosztották, sőt a díjazott filmeket a korábbi szabályokon lazítva online megtekinthetővé tették¹.

Andrasev Nadja több sikeres magyar filmben dolgozott asszisztensként (például: *Liza, a rókatündér*, *Valami Amerika 2*, *Üvegtigris 2.*), majd a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen elvégezte az animáció szakot. 2015-ben diplomázott, a témavezetője Fülöp József, a konzulensei

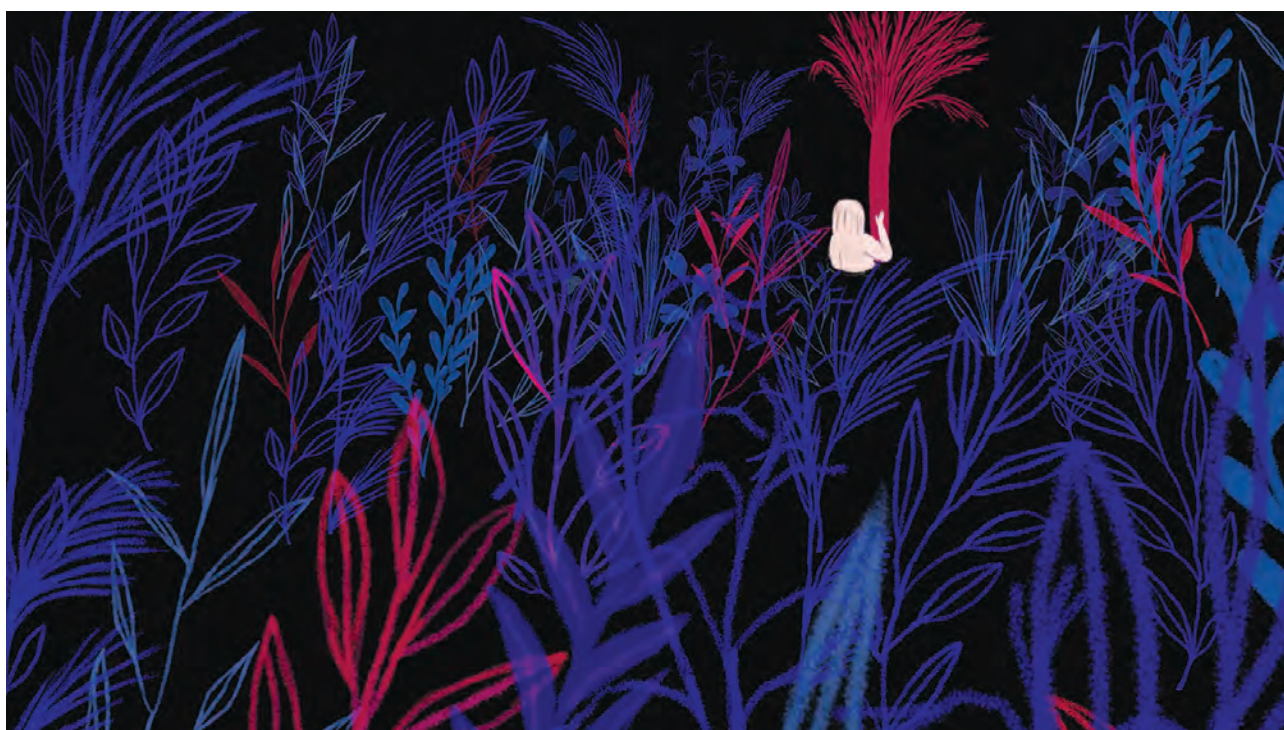
pedig Gacs Réka és Bánóczki Tibor voltak. Diplomafilmje, a többszörösen díjazott² *A nyalintás nesze* a *Szimbiózis*hoz hasonlóan a kapcsolódási kísérletek működésével foglalkozott. *A nyalintás nesze* Bodor Ádám novelláját, a *Megbocsátást*³ értelmezte újra és adaptálta animációra. A rövid alkotás egy nő, egy macska, egy macska jellegű férfi és több stilizált növény érzéki ökoszisztémáját tárta fel. Ebben az Andrasev Nadja által bemutatott rendszerben az ember nem a természeti hierarchia csúcsán áll, hanem csak egy a többi (növényi, állati) összetevő közül⁴. A *Szimbiózis* több szalon is kapcsolódik *A nyalintás nesze*hez, a rendező ezúttal azonban nem egy meglévő irodalmi szöveghez nyúlt, hanem saját ötletét adaptálta

ANDRASEV Nadja: Szimbiózis (részlet) | Nadja ANDRASEV: Symbiosis (detail)
2019, francia–magyar rövidfilm, 12 perc 40 mp, technika: tárgymozgató animáció, pixilláció

animációra Domonyi Rita író, dramaturg, animációs forgatókönyvíró közreműködésével. A vegyes technikával készített film egy megcsalási folyamatot dolgoz fel, olyan korszerű témákat érintve, mint a női szereplehetőségek, a társas magány vagy az ember szerepe és pozíciója az épített és természetes környezetben, élővilágban. A görög eredetű szimbiózis szó jelentése együttélés, a biológiában azokra az együttműködő, egymást segítő életstratégiákra, életformákra használják, amelyekben mind a két félnek

előnye származik a másik jelenlétéből. A köznyelvi, konyhapszichológiai megfogalmazásban azonban pejoratív jelentésréteggel bővül a szó, a szimbiózisban élő emberek, párok összenőtt, egymástól függő életmódjára, kitett, kiszolgáltatott viszonyára utal. Andrasev Nadja díjnyertes animációja bravúrosan játszik a szimbiózis összetett biológiai, pszichológiai és nyelvi jelentésrétegeivel. Szükség is van a komolyan vett játékoságra, ha egy olyan érzékeny és a művészetben is alaposan kivesézett

ANDRASEV Nadja: A nyallintás nesze (részlet) | Nadja ANDRASEV: The Noise of Licking (detail) | 2016, magyar rövidfilm, 9 perc, animáció, digitális, színes

témához nyúlunk, mint a megcsalás. A *Szimbiózis* komplex, érzékeny és újszerű módon közelít a témához. Egy tökélyre fejlesztett nyomozói stratégia kivitelezését követhetjük végig a filmen: a megcsalt főszereplő nő egy teljes megcsaláshálózatot göngyölít fel, amelyben az őt megcsaló férfi nem a központi alakja, hanem csak összetevője, résztvevője a rendszernek. A főszereplő nő nem az érdeklő, hogy a férfit tetten érje, számonkérje a megcsalások miatt, nem ítélni akar, hanem jóval

komolyabb és nehezebben kivitelezhető célokat tűz ki maga elé: meg akarja tudni, hogy kik és milyenek azok az emberek, akik szintén részesei a megcsalás-rendszernek, vagyis nyomába ered a férfi szeretőinek. A nyitóképsorban a víz alól előbukkanó főszereplő karjára ráröppen egy szúnyog, a nő bosszankodva lecsapná, de valamiért mégsem üt, helyette érdeklődve figyeli, ahogy a rovar szűrő szájszervével a bőrébe döf. Már ebből a kezdő képsorból is látni, hogy a megismerési, megtapasztalási folyamat

ANDRASEV Nadja: Szimbiózis (részlet) | Nadja ANDRASEV: Symbiosis (detail)
2019, francia–magyar rövidfilm, 12 perc 40 mp, technika: tárgymozgatásos animáció, pixilláció

során a főszereplő nem kíméli magát: kukkol, kukázik, kínosabbnál kínosabb helyzetekbe keveredik. Adatokat gyűjt a nőkről, követi őket, hajszálakat, szőrszálakat, romlott szusit, fehérneműket elemez. Egy kutató szenvedélyességével és precizitásával jegyzi fel a férfi és a szeretői között zajló kommunikációs folyamatokat, üzenetváltásokat; illatokat és karmolásnyomokat raktároz. Zajok, felületek, illatok, bűzök, ízek, látványok leíró jellegű ábrázolásával és összegzésével, érzéki, de korántsem erotikus szinten akarja megtapasztalni a Másikat, a többi nőt.

A letisztult, aprólékos képi ábrázolásnak és a nagyon is valóságosnak ható hangsnak köszönhetően (a lakás apró zörejei, a nagyváros zaja és az olykor kifejezetten vészjósló zenei aláfestés) a néző is „belekeveredik” a cselekménybe, a főszereplő cinkosa, társa lesz a megismerési, feltárási folyamatban. A finoman megrajzolt képi közegbe belehasít egy-egy stop-motion jelenet, valóságos fotó, tárgy képe (szőrme, hajfüggöny) emlékeztetve a befogadót, hogy akár ő is részesévé válhat (ha nem épp a részese) egy hasonló történetnek. És itt van még egy nagyon fontos összetevője a *Szimbiózis*nak, ez pedig az együttérzés: a hidegvérű nyomozás során szembesülnünk kell a főszereplő elmagányosodásával, megalázottságával, elárultságával is. Ez az együttérzés, közösségvállalás vagy közösségkeresés (ember és ember, ember és állat között) végigvonul a film motívumrendszerén. A teljesség igénye nélkül csak néhány motívum: az állatkertben a nagy-macskák félbehagyják a hús marcangolását, és együtt

figyelik a főszereplővel az in flagranti megcsalásjelenetet, a nő arcának vonásai emlékeztetnek a figyelő macskaarcokra (ez a motívum szépen kapcsolódik *A nyalintás neszének* macska jellegű férfialakjához és egyben a férfi jellegű macskaalakhoz is). A megcsalás női résztvevője eközben ráadásul párdumintás boát visel! A főszereplő később elmegy a férfi egyik szeretőjéhez, aki tetoválóművészként dolgozik, és egy tigrismintát varrat magára. A férfi hátán felfedezett karmolásnyomok emlékeztetnek a tigrismintára, a gyufásdoboz csíkjai szintén ebbe a motívumsorba illeszkednek. És ez a gyufásdoboz vezet el a főhőst abba a szexklubba, ahol tigrisszobrok közt pórázon vezetve látja viszont a férfit. A főszereplő nem buktatja le a férfit, nem szembesíti a tetteivel, ettől függetlenül nem marad el az összegzés: elemelt képsorral és hozzá illeszkedő hosszan kitarított zenei gondolattal zárul a film. A főszereplő a házak fölé nő, és nézegeti a pici, kísérleti egéreként éldegélő nőalakokat. Ez a zárókép egy izgalmas, új aspektust nyújt az értelmezéshez: a főszereplő az információk birtokában hatalmi pozícióba került a többi nővel szemben, hiszen ő az, aki a többiről tud, ismeri szokásaikat, gyengeségeiket, de ők nem tudnak róla semmit. Kitűnő pozíció, hogy leszámoljon a riválisokkal, azonban a világ működését önkínzó módon megismerni vágyó főszereplő több perspektívát lát az együttérzésben és a szolidaritásban, mint a bosszúban, a film pedig bölcsen elkerüli a direkt tanulság levonásának csapdáját, teret hagyva a tágabb befogadói értelmezésnek.

BORBÁTH Péter
író

ANDRASEV Nadja: Szimbiozis (részlet) | Nadja ANDRASEV: Symbiosis (detail)
2019, francia–magyar rövidfilm, 12 perc 40 mp,
technika: tárgymozgatásos animáció, pixilláció

(*Andrasev Nadja: Szimbiozis. Francia–magyar rövidfilm, 2019, hossz: 12 ' 40 ", technika: tárgymozgatásos animáció, pixilláció, forgatókönyvíró: Andrasev Nadja és Domonyi Rita, dramaturg: Domonyi Rita, zeneszerző: Mads Vadsholt, vágó: Czako Judit, animátorok: Buda Flóra Anna, Josselin Facon, Huszák Tibor, Koska Zoltán, Sylvie Leonard, Táborita Ildikó, Tóth Luca, Zétényi Borbála, kompozitorok: Carlson Hanna, Hermán Árpád, Kopasz Milán, producerek: Emmanuel Alain-Raynal, Pierre Baussaron, Fülöp József, Sipos Orsolya, produkciós asszisztens: Falvai Györgyi, gyártásvezető: Glaser Eszter*)

1. A cikk megírásának idején az alábbi webhelyen lehetett megnézni a *Szimbiózi*szt: <https://mailchimp.com/presents/sxsw/symbiosis>
2. A film több mint nyolcvan fesztiválon szerepelt, a Cannes-i Filmfesztiválon 2016-ban megosztott harmadik díjat szerzett a vizsgafilmeket versenyztető Cinefondation programban, majd a 2017-es New Orleans Film Festival zsűrijétől megkapta a legjobb animációs film díját, így automatikusan indult az Oscar-díjért.
3. A *Megbocsátás* című novella Bodor Ádám *Az utolsó szénégetők* című kötetében jelent meg (Magvető Kiadó, Budapest, 2010).
4. Ez a szemléletmód jellemzi Bodor Ádám novelláit, elbeszéléseit, regényként értelmezhető novellaciklusait.